

Lunds universitet
Språk- och litteraturcentrum

RYSK02
VT16
Handledare: Anna Osipova

”Den förbjudna frukten har mognat”

En studie av rapporteringen kring Rysslands livsmedelsembargo i en rysk
dagstidning

Marie Långström

Abstract

The purpose of this thesis is to explore how the consequences of Russias food embargo on the EU, USA, Canada, Australia and Norway from 2014 is depicted in the government owned newspaper Rossiyskaya Gazeta. This is done by means of a qualitative textual analysis according to professors Lennart Hellspång and Per Ledin, complemented by Russian linguistic research. The analysis is executed with a focus on verbal processes and expressions of attitudes. *Framing theory*, or *frame analysis*, serves as the main theoretical framework. Anna Arutunyan's *The Media in Russia* serves as a complementary base for the analysis.

The study finds that the consequences of the embargo are depicted as essentially positive for the Russian people and food producers, while the consequences for EU and others are depicted in mainly negative terms. This is done partly by means of selectively describing certain processes as either active or passive constructions. The presence of utterances expressing nationalistic values has also proven significant for the conveyed message, as well as certain expressions of modality.

Key words: textual analysis, Russian food embargo, Rossiyskaya Gazeta, frame analysis, The Media in Russia

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställning	1
1.3 Material.....	2
1.3.1 Rossijskaja Gazeta.....	2
1.3.2 Artikeln	2
1.4 Avgränsningar	3
2. Teori.....	5
2.1 Frame analysis	5
2.2 Media i Ryssland	7
3. Metod.....	8
3.1 Den ideationella strukturen.....	9
3.1.1 Processer.....	9
3.2 Den interpersonella strukturen	11
3.2.1 Attityder.....	11
3.3 Metodreflektioner och tillägg	13
3.3.1 Verbklassificering	13
3.3.2 Deltagare.....	14
3.3.3 Particip.....	15
4. Resultat	17
4.1 Den ideationella strukturen: processanalys	17
4.1.1 Nominalisering	17
4.1.2 Particip.....	19
4.1.3 Intervjupersoner.....	20
4.1.4 Regeringen/Staten.....	21
4.1.5 EU.....	22

4.1.6 Producenter.....	23
4.1.7 Konsumenter.....	26
4.1.8 Icke-animata förstadedeltagare	26
4.1.9 Embargot	28
4.2 Den interpersonella strukturen: attityder	29
4.2.1 Understrykningar och hyperboler.....	29
4.2.2 Garderingar och litoteser	30
4.2.3 Värdeord	31
5. Avslutande analys	34
6. Källor.....	38
Bilaga 1	41

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Den 6 augusti 2014 skrev Rysslands President Vladimir Putin under ett dekret om införandet av ett importstopp för matvaror från de länder som infört sanktioner mot juridiska eller fysiska personer i Ryssland. De berörda länderna var samtliga EU-medlemmar, Norge, USA, Kanada och Australien, vilka tidigare under året infört sanktioner mot Ryssland efter landets militära ingripande i Ukraina. Dekretet trädde i kraft med omedelbar verkan med en giltighetstid på ett år (Rossijskaja Gazeta 2014). Den 25 juni 2015 fastställdes en förlängning av embargot på ett år (Pravitelstvo Rossii 2015).

1.2 Syfte och frågeställning

Den rapportering svenska mediekonsumenter fått kring importstoppet fokuserar, inte helt oväntat, på dess konsekvenser för svenska och europeiska livsmedelsproducenter. Det är en överlag negativ bild som förmedlas av situationen, även när det ryska perspektivet tas upp. I de fallen har det rapporteras om Rysslands beroende av livsmedelsimporten, de prishöjningar och den varubrist förbudet väntats innebära och hur detta väntats slå hårt mot både det ryska folket och den ryska ekonomin (se exempelvis DN 2014; SvD 2015).

Som konsument av i huvudsak svenska media har jag varit intresserad av hur en annan värdering av importförbudet kan förmedlas. Jag har därför valt att analysera språkbruket i en längre artikel ur den regeringsägda tidningen *Rossijskaja Gazeta*, i syfte att ta reda på hur den värderar importförbudet och dess följder och med hjälp av vilka språkliga medel den gör det. Uppsatsens syfte är således att med hjälp av en kvalitativ textanalys undersöka hur olika lingvistiska element kan användas och modifieras för att underbygga en avsedd vinkling av en viss fråga. Utifrån textanalysen ämnar jag besvara följande fråga: Hur värderas det ryska livsmedelsembargot i den utvalda artikeln och med vilka språkliga strategier förmedlas detta?

1.3 Material

1.3.1 Rossijskaja Gazeta

Rossijskaja Gazeta (hädanefter förkortad RG) är en statligt ägd dagstidning som utgavs första gången den 11 november 1990. Tidningen åtnjuter officiell status då statliga dekret träder i kraft genom publicering däri men tillhandahåller även daglig nyhetsrapportering, reportage och expertkommentarer, framför allt kring statliga dokument och ämbetsmän. Enligt tidningens egen hemsida vänder den sig till “vanliga” läsare men påtalar att majoriteten av läsarna enligt en undersökning bekänner sig till konservativa värderingar.

Tidningen har enligt egna uppgifter en daglig upplaga på 160 000. Tidningen utkommer i en daglig och en veckoversion som trycks i 44 respektive 47 städer. Regionala bilagor förekommer regelbundet och tidningen publicerar även böcker med statliga dekret (*Rossijskaja Gazeta*).

1.3.2 Artikeln

Under urvalsprocessen fanns det flera sökalternativ för att hitta relevant information om embargo. Det kan exempelvis benämnas *сокращение импорта* (*sokrasjtjenie importa* ‘importstopp’), *запрет на импорт* (*zapret na import* ‘importförbud’) eller *эмбарго* (‘embargo’). Valet föll på frasen *продовольственное эмбарго* (*prodovolstvennoje embargo* ‘livsmedelsembargo’), vilket är den benämning som bland annat används i den ryska Wikipediaartikeln på ämnet och visade sig ge 361 relevanta sökresultat i RG:s internetupplaga. En möjlighet hade varit att använda själva dekretets rubrik som sökord; det publicerades i sin helhet i RG den 7 augusti 2014 och det finns anledning att anta att den skulle förekomma som referens i just RG:s kommande artiklar på ämnet. *Продовольственное эмбарго* tycks dock vara den mest kärnfulla och vedertagna benämningen på importstoppet.

Artikeln som valdes ut för analys har rubriken *Запретный плод созрел* (*Zapretnyj plod sozrel*, ung. ‘Den förbjudna frukten har mognat’) och publicerades i RG exakt ett år efter införandet av importstoppet. Valet föll på den här artikeln tack vare dess omfattande längd och dito innehåll: en sammanfattande rapport om läget på den ryska livsmedelsmarknaden efter ett år av importförbud av livsmedel från EU, USA, Kanada, Norge och Australien. Ingressen presenterar tydligt artikelns syfte och innehåll: att redogöra för hur man i Ryssland, efter ett år

av importförbud, handskas med importsstitut (*Как в России справляются с замещением импорта через год после введения продовольственного эмбарго*). Efter ett inledande stycke är artikeln uppdelad i rubrikerna *Мясо* (Kött), *Молоко и молочные продукты* (Mjök och mjökprodukter), *Овощи* (Grönsaker), *Рыба* (Fisk), *Торговля* (Handel) samt *Кафе и рестораны* (Kaféer och restauranger.) På detta följer rubriken *Опрос* (Enkät), under vilken presenteras resultat från en undersökning av ryska folkets inställning till importförbudet. Denna del av artikeln är cirka 6 sidor lång och medföljer som bilaga till den här uppsatsen. Därpå följer två texter på drygt en sida var med rubrikerna *Прочитано в зарубежных СМИ* (Läst i utländsk massmedia) respektive *Комментарий* (Kommentarer). De två sista styckena har en fördjupande, analytisk karaktär med i huvudsak ekonomi som tema - därför har jag valt att inte inkludera dessa i min analys utan att fokusera på de tidigare styckena, vilka är mer allmänt hållna och tydligare riktade till den vanliga läsaren.

1.4 Avgränsningar

Valet av endast en (1) artikel är gjord med hänsyn till uppsatsens syfte: att genomföra en kvalitativ textanalys som innefattar flera olika moment; dessa beskrivs närmare i metoddelen. Det begränsade urvalet gör givetvis inget anspråk på att vara representativt men förhoppningen är att det ska tjäna som ett illustrerande exempel på hur specifika språkliga element kan användas och modifieras för att förstärka vissa budskap och underminera andra.

Den analyserade artikeln är en del, om än liten, av det ryska medielandskapet. Därför har jag valt att inkludera en passage, baserad på Anna Arutunyan's bok *The Media in Russia*, om tidningsmediets och journalistikens historiska och nutida roll i Ryssland. Förhoppningen är att kunna förankra min analys i ett större sammanhang och få substans till bredare slutsatser. Med det sagt kvarstår faktum att endast en artikel behandlas i den här uppsatsen; en välgrundad och applicerbar analys av rysk medias behandling av importförbudet utifrån kvalitativ textanalys skulle kräva en textmängd som går utanför den här uppsatsens ramar och omfattning.

För att vinkla en händelse kan en tidning eller annan avsändare givetvis välja att fokusera på aspekter som gynnar den egna hållningen och helt enkelt utelämna andra. Vilka eventuella faktaurval som gjorts i mitt material kommer dock inte att beröras då fokus ligger på faktiskt förekommande fakta och med hjälp av vilka språkliga medel de vinklas. Viktigt att påpeka är

också att denna uppsats inte tar ställning i själva sakfrågan och strävar efter att inte inkludera egna värderingar av ämnet i analysen.

En potentiellt begränsande faktor i den här studien är slutligen att jag som forskare varken delar modersmål eller kulturella referensramar med den analyserade textens avsändare och mottagare. För en i högsta möjliga grad korrekt uppfattning av materialet har jag använt mig av hjälpmedel från rysk språkvetenskaplig forskning, vilka jag presenterar närmare i metoddelen. Detta till trots vill jag reservera mig inför eventuella brister i tillgodogörandet av materialet.

2. Teori

2.1 Frame analysis

Uppsatsen hämtar sitt teoretiska ramverk från den inom media- och kommunikationsvetenskap ofta tillämpade *framing theory*, eller *frame analysis* som Deacon et al. (2007, 159) benämner den. Enligt Ernest Goffman, som myntade uttrycket i sin studie *Frame Analysis: An Essay on the Organisation of Experience*, syftar analysen till att identifiera de faktorer som definierar och avgränsar vår världsbild och följaktligen kommer att bestämma hur vi uppfattar information vi får om den. I Goffmans ursprungliga definition av *frames* menade han att dessa är omedvetet framkallade. Deacon et al. vidgar på sin sida begreppet till att även inbegripa frames som är högst medvetet utformade, en allt vanligare utgångspunkt inom frame analysis i massmediasammanhang. Applicerad på mediatext menar Deacon et al. (2007, 160) att fokus i analysen ligger på vad som sägs och hur det sägs - vilken verklighetsbild som förmedlas av texten. Frame analysis söker ta reda på vilka grundläggande idéer och antaganden som gett upphov till texten och hur den är strukturerad för att framföra sitt budskap baserat på dessa idéer. Med andra ord ger denna definition av frame en teoretisk utgångspunkt för att undersöka sambanden mellan textens ideologiska, kulturella och sociala förutsättningar och hur texten i sig är utformad.

Ytterligare komplementära definitioner av begreppet är exempelvis hur frames formar vår sociala verklighet. De avgör hur vi sällar bland information och därför i längden vår uppfattning om vad som händer omkring oss, vad som betyder något och vad som överhuvudtaget existerar (Gitlin i Deacon et al. 2007, 161). I mediasammanhang kommer aktuella frames således att avgöra vilken information som förmedlas och vilken som utelämnas, men även på vilka sätt den framhävs eller tonas ned, samtidigt som detta i sin tur fastställer frames för den verklighetsbild som förmedlas till textens mottagare. Deacon et al. beskriver det som en typisk hönan-och-ägget-situation men menar att kärnan ligger i hur förmedlad frame ger texten och dess verklighetsbild en bestämd vinkling. De pekar också på den riktning frame analysis tagit under senare år mot ett större fokus på hur avsändare inom massmedia aktivt arbetar med inramning av budskap i exempelvis politiska intressen. Enligt Robert Entman (Deacon et al. 2007, 162) innebär framing i dessa fall att välja ut en eller flera aspekter av ett aktuellt problem för att framhäva en viss definition av det, vissa orsaker, effekter, moraliska bedömningar eller

beslut om åtgärder. Frame analysis innebär således ett arbete på såväl mikro- som makronivå där man både ser till textens bakomliggande ideologiska ramverk och de textuella element som formulerar det ideologiska ramverkets önskade budskap.

Deacon et al. (2007, 150) lyfter fram den lingvistiska analysens betydelse för förståelsen av massmedial text, i vilken man exempelvis kan studera hur specifika grammatiska konstruktioner kan bidra till att forma en önskad verklighetsbild, så som jag ämnar göra i den här uppsatsen.

Termen *diskurs* används ofta i den typen av lingvistiska analyser och har använts på varierande sätt av bland andra Norman Fairclough och Teun van Dijk. Den gemensamma utgångspunkten i all diskursanalys kan dock sägas vara uppfattningen att språket påverkar och påverkas av sociala strukturer och därför utgör en oundviklig del av vår verklighetsuppfattning (Deacon et al. 2007, 151).

Lingvistisk analys i mediasammanhang fokuserar ofta på de maktrelationer som går att läsa ur språkbruket. Deacon et al. (2007, 154) beskriver det som mer regel än undantag att mediatexters utformning är resultat av en strävan att upprätthålla olika typer av maktrelationer och att de därför sällan kan anses vara objektiva förmedlare av information. Analysen kan användas för att avslöja hur avsändaren med hjälp av språkliga element tillskriver sina yttranden olika status och värderingar och etablerar relationer mellan aktörer i texten och till läsaren. Författarna refererar här till lingvisten Michael Hallidays teori om textens tre funktioner: den textuella, ideationella och interpersonella.

Arbete med frame analysis och diskursanalys som teoretisk utgångspunkt tillåter många olika tillvägagångssätt (Deacon et al. 2007, 164). Jag har valt att, med några tillägg, utgå från Lennart Hellspong och Per Ledins metod för brukstextanalys, vilken även den delvis tar utgångspunkt i Hallidays teori. Jag redogör för denna i nästa kapitel.

2.2 Media i Ryssland

För att sätta in mitt analysmaterial i ett bredare sammanhang har jag använt mig av den ryskfödda journalisten Anna Arutunyanans bok *The Media in Russia*. Mycket av det som presenteras i det här avsnittet korrelerar med de universellt applicerbara medieteorier som presenterades i föregående avsnitt; jag väljer dock att referera till Arutunyanans bok för en kontextspecifik teoretisk bakgrund.

Arutunyan menar att den ryska staten, i syfte att kunna bedriva propaganda och utöva kontroll över den allmänna opinionen, varit en av de viktigaste drivkrafterna i de nationella mediernas framväxt, och att denna auktoritära mediestyrelse idag lever kvar i högre grad i Ryssland än i andra länder (Arutunyan 2009, 13). I kölvattnet av denna historiska bakgrund ska även en särpräglad syn på journalistens roll som förmedlare av ideologi och propaganda leva kvar - nyhetstidningen som medium har sedan sitt intåg i landet under Peter den stores tid i hög utsträckning utgivits på initiativ av de styrande i samhället och den ryska journalistiken kan därför också anses vara etablerad uppifrån (Arutunyan 2009, 84-87). Än idag, menar Arutunyan, bedrivs den ryska journalistiken ofta med hänsyn till i första hand ägarens eller uppdragsgivarens önskemål (Arutunyan 2009, 73; 77). Denna ägare är i många fall en statlig aktör, då många oberoende publikationer som startades efter tryckfrihetsreformerna i början av 1990-talet haft svårt att överleva ekonomiskt och blivit beroende av statligt stöd (Arutunyan 2009, 50; 55). Konsekvensen blir att det ofta är den sittande maktens version av verkligheten som trycks i massmedia, vilket Arutunyan menar undergräver halten av relevant information i många av de nyheter som når ut till läsarna (Arutunyan 2009, 79). Hon menar att den statliga ägandeformen har stort inflytande på hur innehållet utformas och att likheter går att se mellan exempelvis just *Rossijskaja Gazeta* och tidiga statliga publikationer. Hon refererar till historikern Boris Yesin som menar att ett ideologiskt färgat förmedlande av information kännetecknar denna och liknande publikationer (Arutunyan 2009, 87). Det tycks även som om kommentarer och värderingar förefaller vara naturliga inslag i nyhetsförmedlingen (Arutunyan 2009, 101).

3. Metod

Som grund för den här uppsatsens analys ligger den modell för textanalys som presenteras av Lennart Hellspång i *Metoder för brukstextanalys* och, tillsammans med Per Ledin, i *Vägar genom texten: handbok i brukstextanalys*. Lennart Hellspång är professor emeritus i retorik vid Södertörns högskola och har gett ut åtskilliga böcker om retorik och textanalys. Per Ledin är professor i svenska vid Örebro universitet.

En första grundläggande utgångspunkt i deras analys handlar om textens komplexitet - dess många språkliga och innehållsliga nivåer, dess enskilda delar och helheter och de mönster textens ordning skapar. En andra utgångspunkt är textens förekomst i bestämda sammanhang, varför den inte kan analyseras avskild från sin omgivning (Hellspång & Ledin 1997, 41). Dessa utgångspunkter korrelerar med det samband mellan ideologiska ramverk och textuella element som uppsatsens teoretiska ramverk grundar sig i.

I sin analysmodell utgår Hellspång & Ledin från tre huvudegenskaper hos texten, vilka kan sägas korrelera med tre strukturnivåer. Den första är formen - hur ord, fraser och meningar är ordnade - motsvarande den *textuella strukturen*. Den andra är den *ideationella strukturen*, i vilken texten analyseras på innehållsnivå. I den tredje ligger fokus på hur innehållet framförs inom den sociala situationens ramar och på så vis skapar en relation till mottagarna - denna benämns den *interpersonella strukturen* (Hellspång & Ledin 1997, 44).

I min analys kommer jag att koncentrera mig på element inom den ideationella och interpersonella strukturen. Nedan beskriver jag dessa närmare och motiverar mina val.

3.1 Den ideationella strukturen

Analysen av den ideationella strukturen behandlar texten på innehållsnivå. Den utgår från att texten har en, som Hellspång & Ledin (1997, 115) benämner den, *innehållspotential*. Textens innehåll och budskap är inga självklarheter - olika sidor av den kommer i ljuset beroende på vem som läser den, på vilket sätt och i vilket sammanhang. De fyra huvudsakliga analyspunkterna på den ideationella strukturnivån är *teman*, *propositioner*, *modalitet* och *perspektiv*. Den första punkten, teman, handlar om vilka ämnen textens innehåll kan grupperas kring (Hellspång 2001, 35). Propositioner kan definieras som "vad texten säger om sina teman" (Hellspång & Ledin 1997, 122). Ett sätt att bedriva propositionsanalys är att se närmare på de *processer* som äger rum i texten. Processanalysen kommer att utgöra en av huvudpunkterna i denna uppsats och jag beskriver den närmare i nästa avsnitt. Modalitet har att göra med "propositionernas relationer till textvärlden" (Hellspång & Ledin 1997, 133), exempelvis huruvida en omständighet uttrycks med säkerhet som fakta, eller som en sannolikhet, ett antagande eller ett behov. Det är en kategori som Hellspång & Ledin (1997, 134) placerar mellan den ideationella och den interpersonella strukturen. Den här uppsatsen kommer att fokusera på de interpersonella aspekterna av modalitetskategorin och dessa beskrivs därför under rubriken 3.2.1, *Attityder*. I perspektivkategorin undersöks så kallade perspektivmarkörer, det vill säga språkliga inslag i texten som pekar på det perspektiv, eller den synvinkel, utifrån vilken avsändaren gör sina utsagor (Hellspång & Ledin 1997, 135). Perspektivkategorin i Hellspång & Ledins textanalys kan sägas motsvaras av den *frame* som presenteras i uppsatsens teoridel. Denna kommer att beröras övergripande med utgångspunkt i uppsatsens teoretiska ramverk (se kapitel 2) men kommer inte att behandlas som ett eget avsnitt.

3.1.1 Processer

Hellspång & Ledin (1997, 129) menar att vår uppfattning av "vila och rörelse" är grundläggande för vår världssyn. Processanalysen studerar det som äger rum i texten - det som inträffar, det som förändras eller helt enkelt är - och vilka personer eller föremål som förekommer, enskilt eller tillsammans, i processerna; dessa benämner vi *deltagare*. Författarna skiljer mellan fyra typer av processer: *handlingar*, *händelser*, *tillstånd* och *mentala processer*. Handlingar och händelser har det gemensamt att de betecknar en förändring, med den skillnaden att handlingen är avsiktlig medan händelsen är något som sker utan medveten riktning eller

avsikt. För att beskriva tillstånd används statiska verb (*är, har, finns*); ingen förändring sker. Med mentala processer avses det som sker i en människas inre, som tankar, känslor och drömmar (Hellspång & Ledin 1997, 130).

De olika processerna kräver sina deltagare, de som är aktiva i eller påverkas av det som sker. En handling förutsätter att någon med avsikt orsakar skeendet; denna benämner vi *agent* (Hellspång & Ledin 1997, 130). *Objekt* benämns personer eller föremål som är inblandade i processen utan att påverka den. I processkategorin tillstånd talar vi om deltagarna som *status*. En fjärde kategori deltagare är de *upplevare* som förekommer i mentala processer (Hellspång & Ledin 1997, 131).

En femte processtyp är *nominalisering*, vilket innebär att ett substantiv ersatt ett eller flera verb. Även detta är ett sätt att beskriva en process som ett tillstånd snarare än en handling, samt att undvika att koppla eventuell handling till en aktiv deltagare. Nominalisering går in under kategorin *passivering* (Hellspång & Ledin 70, 132). Deacon et al. (2007, 155) menar att passiveringar och nominaliseringar har stor inverkan på hur en text uppfattas och beskriver dessa som ett sätt att dämpa den förmedlade aktivitetsgraden i ett yttrande och mer eller mindre sudda ut frågan om ansvar för det inträffade. Till passiveringarna för jag även de i ryskan vanligt förekommande *participen*. Jag utvecklar kring denna verbgrupp i avsnitt 3.3.3.

Processanalysen kan alltså bidra till att avslöja budskap och attityder som texten inte förmedlar explicit, exempelvis oviljan att framställa en process som en aktiv handling med en ansvarig agent. Framställandet av ett skeende som en viss typ av process kan säga mycket om avsändarens attityd till det: ges skeendet stor uppmärksamhet eller tonas det ned? Beskrivs det som statiskt eller framhävs den aktiva handlingen som lett fram till det? På samma sätt avslöjar processanalysen avsändarens och textvärldens attityder till de deltagare som förekommer i texten. Förknippas vissa deltagare med vissa typer av processer? Vilka är aktiva respektive passiva och i vilka sammanhang? Hur framställs olika deltagare, vilka är skyldiga, offer, förebilder osv?

3.2 Den interpersonella strukturen

Den interpersonella strukturen undersöks för att klarlägga textens sociala verkan. Vilka relationer söker den etablera med läsaren, vilka känslor och värderingar vill den framkalla - och med vilka medel? För att förstå en texts kommunikativa verkan ser vi inte enbart till vad den står för, utan också vad den gör - vi kallar det för *språkhandlingar*, och det kan exempelvis röra sig om upplysningar, varningar, instruktioner eller förslag. *Attityder* är ett annat element som tas i beaktande när vi vill undersöka textens sociala verkan. Detta är en av huvudpunkterna i min analys och jag beskriver den närmare i nästa stycke. Slutligen berör den här analysnivån de *sociala ramar* texten sätter. Denna punkt handlar om hur texten definierar sin relation till läsaren och andra som berörs av texten. Här undersöks hur avsändare och mottagare, eller *textjaget* och *textduet*, framställs enskilt och i den inbördes relationen. Frågor som kan ställas är exempelvis hur texten tilltalar sina läsare och huruvida texten även försöker skapa ett "vi" med läsaren (Hellspong 2001, 49-50). De sociala ramarna kommer att beröras kort i analysen.

3.2.1 Attityder

Denna del av analysen behandlar avsändarens inställning, eller *attityd*, till textens innehåll. Attityder kan utläsas genom att studera *värdeord*, vilka Hellspong & Ledin (1997, 170) delar upp i *plusord* och *minusord*. Dessa uttrycker positiva respektive negativa attityder till det skrivna och har ofta en föreskrivande uppgift: för att texten ska tas emot på rätt sätt av läsaren krävs att denna accepterar de attityder som kommer till uttryck. Värdeorden kan också användas för att bekräfta en existerande värdegemenskap - genom att uttrycka "rätt" värderingar kommer texten och dess avsändare att vinna större förtroende. På samma sätt ökar värdeuttrycken risken för kritik från de som är av andra åsikter och inte anser sig ingå i den gemenskapen.

Till kategorin värdeord för jag både adjektiv och substantiv. I vissa fall bär ordet en uppenbart negativ eller positiv laddning. Vad som är att betraktas som värdeord är dock sällan självklart. För att bedöma det måste hänsyn tas till textens syfte och sammanhang - vad den argumenterar för eller emot, av och för vem den är skriven och det kulturella sammanhang i vilket den tas emot - samt själva textanalysens syfte. Hellspong (2001, 47) talar om *bibetydelser*, eller *konnotationer*, för att beskriva sådana kulturellt betingade associationer som ett ord kan bära utöver sin *denotation*, grundbetydelsen. Konnotationer kan se olika ut hos olika personer och

grupper - därför kan ord också fungera som ideologiska skiljemarken. Det är bland annat vid sådana tillfällen det är relevant att anknyta till den ideationella strukturens perspektivmarkörer som jag nämnde i föregående avsnitt.

Sökandet efter värdeord kräver en aktiv bedömning från den som läser och analyserar texten. Inte sällan kommer processen att upplevas som intuitiv men därmed också kulturellt färgad - här är det viktigt att synliggöra bedömningen av värdeorden för sig själv och motivera den för att göra analysen tillgänglig för läsaren. I mitt analysarbete försöker jag "testa" de ord som inte har en uppenbar eller uttalad värdeladdning genom att byta ut det mot ett annat - denna metod kan hjälpa till att uppenbara de egna tankegångarna och samtidigt avslöja eventuella agendor bakom ordvalen i texten.

Ett annat uttryck för attityder är olika typer av *modala ord*, vilka markerar det enskilda påståendets relation till den textvärld där det förekommer. Här är kopplingen mellan den ideationella och interpersonella nivån tydlig. De element som den här analysen sätter i fokus är *garderingar* och *understrykningar*, vilka kan sägas höra till kategorin *sannolikhetsmodalitet*. Understrykningar stöter vi på i uttryck som "Det är *helt och hållet* säkert" eller "Jag är *övertygad* om att...". Den som står bakom sådana yttranden vill sannolikt tillskansa sig diskursiv makt genom att uttrycka auktoritet och säkerhet. Garderingar å sin sida är en försiktighetsstrategi från avsändarens håll - de markerar en reservation inför det uttalade och lämnar ofta tolkningsutrymme till mottagaren. Jämför ovanstående exempel på understrykningar med garderingar uttryck som "Det *skulle nog kunna* vara så" eller "Jag *tror kanske* att...". Hellspong (2001, 47) menar att understrykningar kräver mottagarens samtycke till utsagan, medan denna vid en gardering har större tolkningsutrymme. En text med många understrykningar antyder med andra ord en avsändare som befinner sig i överläge, medan garderingar oftare kommer från ett underläge. Denna aspekt av attitydanalysen kan alltså säga något om hur textens avsändare bedömer sin egen position i förhållande till textens deltagare och mottagare.

En närliggande och för attityden viktig kategori är den som Hellspong och Ledin (1997, 184) benämner *sociala figurer* - stilfigurer hämtade från den klassiska retoriken vars syfte är att markera avsändarens hållning till det sagda eller skrivna. Jag kommer att inkludera de sociala figurerna *hyperbol*, eller överdrift, och dess motsats *litotes*, underdrift, i min analys. Som en del

av den interpersonella strukturen har hyperbolen som funktion att rycka med sig läsaren i textens starka tro på sin utsaga. Hellspong (2001, 48) menar att hyperbolen och litotesen, trots att de i sak står i motsats till varandra, kan ha snarlika retoriska funktioner. Litotesen kan, utöver sin garderande funktion, liksom hyperbolen användas för att förstärka ett budskap.

Användandet av ovan nämnda modala ord respektive sociala figurer är alltså två nära besläktade medel för avsändaren att uttrycka sina förhållningssätt till de egna yttrandena. Skillnaden mellan dessa kategorier är trots allt inte självklar i varje fall men jag väljer att referera till båda kategorierna för att få analysen mer exakt och bättre förankrad i den teoretiska och metodologiska bakgrunden, inte minst för att få en tydligare bild av de olika greppens retoriska funktioner. Det här är ord som kan säga mycket om vad en text vill framhäva respektive tona ned i sin rapportering. Förhoppningen är att användandet av dessa attitydmarkörer ska uppvisa ett mönster som tillåter att slutsatser dras om hur avsändaren värderar det aktuella ämnet.

3.3 Metodreflektioner och tillägg

Metoden för textanalys som presenteras av Hellspong & Ledin är i stora drag applicerbar på mitt material. För att underbygga dess applicering på rysk text är det emellertid nödvändigt att komplettera metoden med hjälp av forskning från just rysk språkvetenskap. Dessa tillägg, plus komplement till processanalysen från svensk språkforskning, presenteras i avsnitten nedan.

3.3.1 Verbklassificering

Som ett komplement till Hellspong & Ledins kategorier använder jag mig av Padutjevas *Leksitjeskaja aspektualnost i klassifikatsija predikatov po Maslovu-Vendleru*, i vilken författaren utvecklar ett regelverk för klassificering av verb baserat på en förenig av tidigare arbeten av Jurij Sergeevitj Maslov, en känd sovjetisk lingvist som var specialiserad på aspektologi och grammatisk teori, och Zeno Vendler, en ungersk-amerikansk språkfilosof som även han forskade på verbaspekter. Maslovs klassificering av verben tar sin utgångspunkt i aspekttillhörighet och arbetet kunde påvisa ett samband mellan verbens lexikaliska semantik och deras klassificering (Padutjeva 2009, 3). Vendlers klassificering var från början avsedd att

tillämpas på engelska verb men har även använts i andra språkliga sammanhang, däribland ryska (Padutjeva 2009, 4). Den utgörs av fyra verbklasser: *states*, *activities*, *accomplishments* och *achievements*.

I sitt arbete förenar Padutjeva Vendlers och Maslovs klassificeringsarbeten och lägger till ytterligare en faktor, nämligen *agentskap*. Den första klassen, *states*, som kan sägas motsvara processtypen *tillstånd*, är den enda som alltid är utan agent. Övriga tre klasser delas upp i underkategorier främst beroende på just agentskap. En betydande faktor är även hur kategorierna *accomplishments* och *achievements*, till skillnad från *states* och *activities*, så gott som alltid betecknar resultativa handlingar, en egenskap som visar sig ha betydelse i flera av uppsatsens analysmoment. Då Padutjeva behållit de engelska benämningarna på dessa verbklasser i sitt arbete kommer även jag för tydlighetens skull att göra det.

De verbklasser som presenteras i Padutjevas avhandling svarar i stort mot de som används i Hellspong & Ledins analys men kompletterar med detaljer som gör metoden mer lättförståelig och bättre anpassad till rysk text. I analysdelen kommer jag att hänvisa till både Hellspong & Ledins och Padutjevas verbkategorier då de visat sig komplettera varandra på ett adekvat sätt.

3.3.2 Deltagare

I Hellspong & Ledins processanalys är skillnaden mellan en handling och en händelse att den förra kräver en aktivt handlande deltagare, benämnd agent, medan deltagaren i den senare själv inte påverkar situationen. Det finns emellertid fog för en mer detaljerad analys. Holmberg & Karlsson menar i sin bok *Grammatik med betydelse - En introduktion till funktionsell grammatik* (2013, 113) att Hellspong & Ledin tillämpar en något förenklad indelning av processer och deltagare. De bidrar därför med nyanser av deltagarrollerna vilka visat sig användbara i den här uppsatsen. Utifrån antagandet att dessa deltagarroller inte alltid korrelerar med respektive processtyp börjar de med att föra handlingar och händelser till en gemensam kategori, nämligen *materiella processer*. Dessa markerar en förändring i den yttre världen: något *händer* eller någon *gör* något, vilket vi känner igen från Hellspong & Ledins analys. En materiell process har normalt en *förstadeltagare*, en *aktör*, och ibland en *andradeltagare*, vanligen ett *mål* för processen (Holmberg & Karlsson 2013, 80). Dessa roller kan tyckas sammanfalla med rollerna *agent* och *objekt* men så är inte alltid fallet. Ett användbart exempel från boken är frasen “Snön

faller”, där snön är aktör i en materiell process. Den är däremot inte agent: den utför ingenting medvetet. Vi talar alltså om en händelse, och snön ges i det fallet rollen som *medium*, den deltagare som “förkroppsligar processen” (Holmberg & Karlsson 2013, 109). Författarna menar att dessa nyanser i processanalysen kan visa på viktiga skillnader i hur avsändaren ser på textens deltagare (Holmberg & Karlsson 2013, 112).

Problemen med klassificeringen uppstår alltså främst i samband med de bevisligen svåröverskdåliga *subjekten*, de deltagare som uttrycks i nominativ. Enligt Shmeleva (1988, 3) spelar subjektet en mycket komplex grammatisk eftersom den kan uttryckas på så många olika sätt. Det kan handla om ett subjekt som agerar, upplever eller befinner sig i ett tillstånd (jfr Hellspong & Ledins kategorier). Det är alltså, i enlighet med vad Holmberg & Karlsson säger, en förstadedeltagare i en sats. Graden av faktisk aktivitet kan dock variera kraftigt. Shmeleva (1988, 1) understryker därför vikten av att skilja på innehållsagent och grammatisk agent då skillnaden i aktivitetsgrad hos olika processer kan ge subjektet olika roller. Det analyserade materialet ger anledning att uppmärksamma skillnaden mellan innehålls- och grammatisk agentskap då satser med icke-animata subjekt är frekvent förekommande. Dessa kommer vi se närmare på i avsnitt 4.1.8.

3.3.3 Particip

Particip är ord som är bildade av verb och kan ha både predikativa och adjektiva funktioner i ryskan. De är mycket vanligt förekommande, speciellt i skriftspråket (Wade 2000, 165 ff) och analyseras därför som en egen kategori i den här uppsatsen.

Participens grammatiska och semantiska status i det ryska språket är långt ifrån entydig. Elena Karpenko benämner i avhandlingen *Funktsionalno-semantitjeskij potentsial polnogo pritjastija v sovremennom ruskom jazyke* (2004, 1) participen som *hybridord* (‘гибридное слово’) i förenandet av verb- och adjektivegenskaper. Participens funktioner sträcker sig enligt Karpenkos avhandling från den predikativa till den attributiv-nominativa. Intresset för particip i denna analys ligger just i dess, för att använda Karpenkos uttryck, hybriditet. Samtidigt som de kan ersätta verben i egenskap av predikat har de även adjektiva egenskaper, vilket kan bidra till att framställa en process som ett tillstånd eller egenskap snarare än som en aktiv handling.

I kapitel 4 ger jag flera exempel på meningar med particip ur den analyserade artikeln. Jag vill dock påpeka att dessa inte alltid översätts med svenska particip, varför det finns en risk att mina översättningar av aktuella meningar inte kommer göra min analys rättvisa.

4. Resultat

4.1 Den ideationella strukturen: processanalys

Den vanligast förekommande processtypen i det analyserade materialet är handlingar, följt av händelser. Processen tillstånd uttrycks oftast med hjälp av *particip*. Artikeln redogör för ett fåtal mentala processer, där producenter och konsumenter oftast står som upplevare. Agenter i textens handlingar är i majoriteten av fallen intervjupersoner, följt av producenter. Exakt hur många fall av varje processtyp som förekommer går inte att fastställa med säkerhet, då det är en bedömningsfråga. Detta diskuteras närmare i avsnitt 4.1.8.

De analysmoment som varit av speciellt intresse för den här uppsatsens syfte presenteras under egna rubriker nedan. De första två avsnitten handlar om textens *nominaliseringar* och *particip*. Avsnitt 4.1.3–4.1.9 är uppdelade efter de *deltagare* som förekommer i texten och vars roller jag anser har betydelse för hur texten uppfattas. Som jag redogjorde för i metoddelen finns det flera olika deltagarroller – rubrikerna i detta kapitel är satta efter förekomsten av *förstadeltagare* (se avsnitt 3.3.2). Rollen som *andradeltagare* behandlas därför inte enligt rubrikerna, utan efter förekomst tillsammans med övriga förstadeltagare, och därför löpande genom hela kapitlet. Detta eftersom en sådan uppdelning för tydlighetens skull underlättar avsnittsindelning och rubriksättning men också eftersom andradeltagarnas förekomst hänger tätare samman med analysen av textdeltagarnas inbördes relationer.

4.1.1 Nominalisering

Den vanligast förekommande formen av passivering i artikeln är *nominalisering*. Den nominalisering som förekommer överlägset flest gånger är *введение* ('införande'), en avledning av verbet *ввести* som betyder 'att införa', och som i 7 fall av 8 syftar på den ryska regeringens införande av importstoppet. Vid ett tillfälle framställs detta som en aktiv handling, men då enbart som en reaktion på EU:s sanktioner (se avsnitt 4.1.5).

Nedan ger jag några exempel på hur nominaliseringar förekommer i texten. Nominaliseringsfraserna är understrukna. Det första exemplet är artikelns inledande mening:

”Завтра, 6 августа, исполняется ровно год со дня введения запрета на ряд импортного продовольствия в ответ на антироссийские санкции.”

”Imorgon, den 6 augusti, är det exakt ett år sedan dagen för införandet av förbud mot en rad importerade livsmedel som svar på de antiryska sanktionerna.”

Fler exempel lyder:

”...импорт говядины за год, прошедший с момента введения эмбарго, сократился примерно на 50 процентов.”

”... importen av nötkött har på ett år, sedan införandet av embargot, minskat med ungefär 50 procent.”

”...после введения санкций на ввоз овощной продукции из европейских стран увеличились поставки на российский рынок овощей из Турции, Ирана, Белоруссии и Азербайджана”

”... efter införandet av sanktioner på import av grönsaker från europeiska länder har leveransen ökat till den ryska marknaden av grönsaker från Turkiet, Iran, Vitryssland och Azerbajdzjan.”

Nominaliseringar av andra verb förkommer också, exempelvis i följande fraser:

”К принятому решению о продлении продовольственного эмбарго еще на год в "Теплицах России" относятся положительно”

”Till det antagna beslutet om förlängning av livsmedelsembargot ytterligare ett år förhåller man sig i “Rysslands växthus” (branschorganisation, min anm.) positivt.”

”Что касается сокращения поставок продовольственной продукции, поставщики довольно быстро переориентировали свои каналы”

”Vad gäller förkortandet av livsmedelsleveranser har leverantörerna ganska snabbt nyorienterat sina kanaler.”

”В случае отмены эмбарго необходимо предусмотреть возможность введения квот на ввоз импортных овощей”

”I händelse av ett upphävande av embargot är det nödvändigt att förutse möjligheten till införandet av en kvot på importen av grönsaker.”

”В Рыбном союзе указывают на снижение покупательной способности населения, что приводит к уменьшению объемов выпускаемой продукции”

”I fiskarförbundet pekar man på en reducering av befolkningens köpkraft, vilket leder till en minskning av produktionsmängderna.”

Gemensamt för samtliga exempel utom det sistnämnda är att den uteslutna agenten är regeringen/staten. De verb ur vilka nominaliseringarna härletts faller samtliga under Padutjevas kategorier accomplishments och achievements. Detta är anmärkningsvärt då dessa verbkategorier betecknar resultativa handlingar. Värt att notera är även participet *принятому* ('antagna', åsytande beslutet) i den första meningen.

Med ovanstående meningar vill jag främst belysa två saker. Det första är tendensen att passivera just resultativa verb i processer där regeringen/staten i en aktiv konstruktion skulle varit agent. Det andra är hur dessa passiveringar ofta är inbäddade i längre meningar med en annan agent och ett handlingsbetecknande verb. På så sätt flyttas fokus i dessa meningar från resultat av regeringsbeslut till andra skeenden och omständigheter.

4.1.2 Particip

Även under denna rubrik är verbet *ввести* värt att uppmärksamma. Det passiveras vid flera tillfällen i form av particip, som i frasen *Когда были введены специальные экономические меры* ('När speciella ekonomiska åtgärder infördes' (eg. 'blev införda'). Även här är det regeringen/staten som är den uteslutna agenten.

Följande två meningar innehåller andra particip som är värda att uppmärksamma:

”Сложившаяся ситуация приводит к изменениям на отечественном рынке”

”Den rådande situationen leder till förändringar på den inhemska marknaden.”

”...”санкционные” продукты, попавшие в страну в обход запрета”

”...’sanktionerade’ produkter, som hamnat i landet via en omväg kring förbudet”

Participen i ovanstående meningar står i attributiv ställning och illustrerar väl hur passivering genom particip kan skifta budskapets fokus. Participens adjektiva egenskaper tar bort behovet av agent i meningen och framställer situationen som ett tillstånd som oavsiktligt “bara blivit” snarare än som ett resultat av aktiva handlingar. Med situationen i sig som förstadedeltagare beskrivs den som närmast självgående, ett fenomen vi ska se närmare på i avsnitt 4.1.8. Valet av verbet *nonасть* (‘hamna’) i den senare meningen är också värt att uppmärksamma då det i sig på ett tämligen vagt sätt uttrycker att någon eller något flyttats från en plats till en annan till synes slumpmässigt och utan ansvarig agent. Ett annat exempel är frasen *поставленный заслон*” i första stycket vilket betyder ungefär ’den uppsatta barriären’ (åsyftande barriären för livsmedelsimport). Även här handlar det om ett attributivt particip som tillåter att den bakomliggande agentiva handlingen utelämnas.

4.1.3 Intervjupersoner

Den överväldigande majoriteten av de handlingar som förekommer i texten betecknas av verb som *säga*, *bekräfta*, *bedöma* och där agenterna är personer som intervjuats till artikeln. Dessa personer är olika typer av företrädare för branschorganisationer i jordbruket och benämns ofta därefter. Benämningen *expert* förekommer även vid fem tillfällen. På några ställen benämns intervjupersonen endast *собеседник* (ung. ‘samtalspartner’) och det är inte helt klart om det rör sig om en tidigare nämnd intervjuperson eller om en person som journalisten helt enkelt väljer att inte nämna vid namn eller titel.

Att genomgående låta olika branschföreträdare komma till tals kan tolkas som ett sätt att öka artikelns trovärdighet. Direkta citat av dessa intervjupersoner, eller vad som utges för att vara det, utgör en dryg tredjedel av hela texten i antal ord räknat, och det är här många av de positiva värderingarna kring importförbudet kommer fram. Att lägga de för eget syfte gynnsamma kommentarerna i någon annans mun torde vara ett sätt att ge budskapet ytterligare kredibilitet. Användningen av epitetet ‘expert’ förstärker intrycket av strävan efter trovärdighet.

4.1.4 Regeringen/Staten

Regeringen/staten (*правительство/государство*), i förlängningen den analyserade artikelns avsändare, förekommer vid tre tillfällen som agent i processtypen handling och en gång som status i ett tillstånd. De fyra meningarna återges nedan.

”Российское правительство в этом году расширило поддержку аграриев”

”Den ryska regeringen har det här året breddat stödet åt jordbrukarna.”

”За прошедший год правительство решило вопрос с обеспечением отрасли "короткими" заемными средствами”

”Under det gångna året har regeringen beslutat i frågan om försörjning till branschen genom korttidslån”

”Государство возмещает инвесторам 20 процентов стоимости построенных объектов”

”Staten ersätter investerarna för 20 procent av kostnaden för de byggda objekten”

”...государство должно вложить как минимум 200-300 миллиардов рублей”

”... staten måste investera minst 200-300 miljarder rubel”

De aktuella verben betecknar resultatativa handlingar, det att staten ger ekonomiskt stöd till de inhemska producenterna, och går in under kategorierna accomplishments och achievements. Undantaget är det sistnämnda exemplet, där det modala verbet *должно* (’bör’, ’måste’) snarare betecknar ett tillstånd. Resultatet av det handlingsbetecknande verbet *вложить* (här ’investera’) är dock fortfarande det ekonomiska stödet. Objekten, eller målen, för stödet är i samtliga fall de ryska livsmedelsproducenterna, vilket kan ge intryck av ett ensidigt beroendeförhållande mellan staten och producenterna.

4.1.5 EU

Importförbudet gäller livsmedel från både EU, Norge, USA, Kanada och Australien. När dessa aktörer på andra sidan barriären förekommer i artikeln är det dock bara de europeiska politikerna och livsmedelsproducenterna som nämns explicit. För enkelhetens skull kommer de även i den här uppsatsen att enbart benämnas 'EU'.

Följande stycke är illustrerande för den aktuella deltagarens förekomst i texten:

”После того как Россия применила ответные меры в отношении стран, которые ввели против нас санкции, положение фермеров в этих странах ухудшилось. Им стало труднее реализовывать свою продукцию, они устраивают забастовки, требуя у руководства страны отмены санкций, которые ввели против России, или компенсировать понесенные убытки”

”Efter det att Ryssland vidtog motåtgärder mot de länder som införde sanktioner mot oss har situationen för bönderna i de länderna förvärrats. Det har blivit svårare för dem att genomföra sin produktion, de anordnar strejker och kräver av landets ledning ett upphävande av sanktionerna som de infört mot Ryssland, eller att de ska kompensera de medförda förlusterna.”

I ovanstående stycke är de europeiska politikerna aktiva deltagare vars skuld till sanktionerna, och i längden alltså även embargot, tydlig. Detta kan utläsas genom användandet av processtypen handling. Det här är också det enda tillfälle då Rysslands införande av embargot beskrivs genom processen handling. Värt att notera är dels hur agenten benämns *Россия*, Ryssland, vilket tar fokus från själva regeringen och framställer det som en nationellt gemensam handling, dels hur embargot benämns *ответные меры*, 'motåtgärder', vilket betonar att det är EU:s agerande som varit problemet från första början.

De europeiska jordbrukarna framställs som desperata och sätts i offerställning; deras situation framställs som enbart ogynnsam och skulden läggs på de europeiska regeringarnas beslut, inte den ryska.

Användningen av particip i frasen *из стран, поддерживавших санкции против России* ('från länder som stödjer sanktionerna mot Ryssland') gör processen i frasen till ett tillstånd och kan tolkas som ett sätt att beskriva stödandet av sanktionerna som en *egenskap* hos de länderna och ett sätt att etikettera dem som opponenter.

På sina håll framställer dock artikeln Europa som en förebild och en föregångare på jordbruksområdet. Som en del av argumentationen för införandet av statliga subventioner till jordbruket framförs europeiska exempel på detsamma. Det påtalas även hur de europeiska livsmedlen generellt håller högre kvalitet än de ryska:

”Правда, пока отечественные производители не дотягивают по качеству до иностранных, признает собеседник "Российской газеты". Но зато им все же есть куда стремиться”

”Visserligen når de inhemska producenterna än så länge inte upp till de utländska avseende kvalitet, erkänner en person som Rossijskaja Gazeta talat med. Men å andra sidan har de fortfarande något att sträva efter.”

4.1.6 Producenter

Här är det de inhemska, ryska, livsmedelsproducenterna som avses. De utgör den näst vanligast förekommande gruppen av deltagare vid processtypen handling men även i artikeln som helhet. De förekommer också som deltagare fler gånger än övriga även vid de andra processtyperna, vilket tyder på att de utgör ett av artikeln huvudfokus. Bortser vi från de textdelar som utgörs av citat från intervjupersoner är producenterna den överlägset mest förekommande deltagaren; majoriteten av textens handlingar utförs visserligen av intervjupersoner men dessa deltar endast som kommentatorer till artikelns ämne; producenterna är istället de deltagare som står i fokus för den redaktionella texten.

Följande meningar illustrerar hur de inhemska producenterna figurerar i artikeln:

”...производителям нужно будет наращивать выпуск прежними темпами”

”... producenterna kommer att behöva öka produktionen med oförminskad styrka”

”... ‘тепличники’ будут стремиться увеличивать производство овощной продукции”

”... växthusodlarna kommer att sträva efter att öka produktionen av grönsaker”

”Ряд производителей пересмотрели свои производственные процессы”

”En rad producenter har sett över sina produktionsprocesser”

”...производители, поставщики и торговые сети поставили перед собой три основные задачи: не допустить дефицита продуктов; не допустить необоснованного роста цен или резкого понижения качества”

”... producenter, leverantörer och handelsnätverk har tagit sig an tre grundläggande uppgifter: att inte tillåta varubrist, inte tillåta ogrundad prisökning eller plötslig kvalitetssänkning.”

Flera av verben med producenterna som agenter går in under kategorin handlingar, eller accomplishments, och betecknar typiskt arbete, driftighet och strävsamhet. Det bör dock påpekas att inte alla processerna som helhet är att klassa som handlingar utan oftast snarare hör till kategorin tillstånd, eller states. I de två förstnämnda meningarna utför till exempel inte deltagarna någon egentlig handling, utan det handlar om ett behov de har, ett tillstånd de befinner sig i.

I kategorin händelser förekommer producenterna som deltagare i bland annat följande meningar:

”...они получили новые возможности для расширения своего производства.”

”... de har fått nya möjligheter för breddning av sin produktion.”

”Сейчас у них появилось куда больше возможностей доступа в торговые сети”

”Nu har det visat sig var det finns nya möjligheter för tillträde till handelsnätverk.”

”Российская молочная отрасль от продления санкций только выиграет”

”Den ryska mjölkbranschen kommer enbart att vinna på en förlängning av sanktionerna.”

Ovanstående meningar pekar på några av embargots positiva följder för de inhemska producenterna. Verben i meningarna skiljer sig något åt sinsemellan och det är inte en enhetlig grupp verb som beskriver dessa tillstånd. Den viktiga gemensamma nämnaren är istället producenternas position som upplevare eller adressat. Med Hellspong&Ledins terminologi är producenterna alltså objekt i de här satserna - de deltar utan att kunna påverka det som sker. Värt att påpeka i sammanhanget är nominaliseringen *расширения* ('breddning') i den första

meningen, åsyftande en breddning av produktionen - betoningen ligger inte på producenternas eget breddningsarbete, utan på en möjlighet att göra det som de *fått* av något eller någon annan.

När producenterna förekommer som upplevare i mentala processer kan det låta som följer:

”Если бы эмбарго не было, наши производители бы чувствовали себя значительно хуже”

”Om det inte vore för embargot skulle våra producenter känna sig mycket sämre.”

”Как и в других секторах сельского хозяйства, производители овощей закрытого грунта пострадали от сокращения доступа к кредитам”

”Som i andra sektorer av jordbruket, har odlarna av växthusgrönsaker lidit av den minskade åtkomsten till krediter.”

Följande meningar är exempel på producenterna som status i processtypen tillstånd:

”В случае отмены эмбарго необходимо предусмотреть возможность введения квот на ввоз импортных овощей во внесезонный период, в противном случае отечественные производители овощной продукции могут оказаться в неравных конкурентных условиях”

”I händelse av ett upphävande av embargot är det nödvändigt att förutse möjligheten till införandet av en kvot på importen av grönsaker under lågsäsong, annars kan de inhemska grönsaksproducenterna hamna i ojämna konkurrensförhåanden.”

”...российские рыбопереработчики вынуждены покупать сырье по более высоким ценам по сравнению со своими конкурентами в Норвегии и Португалии. Хотя в целом для рыбной отрасли ситуация не столь однозначна”

”... ryska fiskförädlare är tvungna att köpa råvaror till högre priser jämfört med sina konkurrenter i Norge och Portugal. Fast generellt är situationen för fiskbranschen inte så entydig.”

Det är en blandad positiv och negativ värdering av producenternas situation och inställning till embargot som framförs. Vad jag vill visa med de fyra ovanstående meningarna är emellertid hur texten hanterar rapporteringen kring producenternas negativa omständigheter. I samband med att dessa omständigheter förmedlas presenteras oftast en lösning bestående i en förlängning av importstoppet, alternativt statligt ekonomiskt stöd. Den första meningen erkänner indirekt

en överlag ogynnsam situation för producenterna men framställer embargot i sig som en gynnsam faktor för dem.

4.1.7 Konsumenter

Konsumenterna förekommer ett fåtal gånger som deltagare i artikelns propositioner: två gånger som upplevare i mentala processer och en gång som agent i en handling.

”...подавляющее большинство россиян поддерживают эмбарго на импортную еду”

”... en slående majoritet av ryssarna stödjer embargot på importerad mat”

”Потребители тоже почувствовали вкус к родным продуктам”

”Konsumenterna har också fått smak för sina egna matvaror”

”Некоторые из них пытаются компенсировать для себя это снижением качества продукции”

”Vissa av dem (konsumenterna, min anm.) försöker kompensera det (högre matpriser, min anm.) med sänkt kvalitet”

Konsumenterna tar relativt liten plats som deltagare i artikeln. Texten talar inte heller *till* konsumenterna, utan *om* dem.

4.1.8 Icke-animata förstadedeltagare

En stor grupp av artikelns förstadedeltagare, det vill säga grammatiska subjekt, utgörs av föremål eller abstrakta företeelser som import, priser eller konsumtion. Detta försvårar och skapar motsägelser i processanalysen där verbet betecknar en aktiv handling men där subjektet i meningen saknar egen handlingsförmåga och alltså inte är agent. Nedan följer några exempel på sådana satser.

”Опросы социологов показали, что подавляющее большинство россиян поддерживают эмбарго на импортную еду”

”En enkät av sociologer har visat att en slående majoritet av ryssarna stödjer embargot på importerad mat”

”Торговые сети двинулись навстречу производителям”

”Handelsnätverken har gått producenterna till mötes.”

”...сокращение импорта привело к росту цен на сырье”

”... minskningen av importen har lett till en prisökning på råvaror.”

Det förekommer även liknande exempel där behovet av en faktisk agent undviks genom att använda en passiv sats:

”...импорт говядины за год, прошедший с момента введения эмбарго, сократился примерно на 50 процентов”

”... importen av nötkött har på ett år, sedan införandet av embargot, minskat med ungefär 50 procent.”

”...как изменилась за год пищевая цепочка по всем запрещенным к ввозу видам продовольствия”

”... hur livsmedelskedjan på ett år har ändrats för alla importförbjudna livsmedel”

Det står klart att en stor del av artikelns processer är uppbyggda enligt principen *icke-animat förstadeltagare + materiell process (icke-animat subjekt + predikat)*. Aktivitetsgraden i de beskrivna situationerna kan bedömas på olika sätt beroende på hur verben och deltagarna klassificeras. Som beskrevs i metoddelen råder delade meningar om hur det ska göras.

I *Entsiklopedija russkogo jazyka* (Encyklopedien över ryska språket) beskrivs under rubriken *Semantitjeskij sintaksis* (Semantisk syntax) hur samma semantiska struktur kan användas för att beskriva helt olika situationer - och omvänt hur samma situation kan beskrivas med hjälp av olika semantiska strukturer. Det gäller med andra ord att skilja på form och innehåll.

Ser man till Padutjevas klassificering kan de verb som förekommer i dessa situationer föras till både agentiva och icke-agentiva grupper.

Utifrån Hellspong & Ledins processtyper skulle de flesta av dem kunna klassas som händelser med tanke på att förstadeltagaren inte är aktivt handlande.

Shmeleva (1988, 3) ger ytterligare ett alternativ till bestämning av dessa processer. Hon benämner den *funktiv* och åsyftar mer eller mindre fasta uttryck som betecknar befintlighet eller

rörelse, såsom *Klockan går* eller *Lampan brinner*. Flera av artikelns icke-animata subjekt kan sägas ingå i denna grupp.

Med hjälp av Holmberg & Karlssons analysmetod kan vi helt enkelt välja att klassa merparten av dessa subjekt som medium i materiella processer

Jag vill dock hävda att den frekventa användningen av denna konstruktion har betydelse för hur texten förstås. Importen av nötkött har exempelvis inte minskat av sig själv utan beror på konsumenters, politikerns och inköparens beslut och agerande. Inte heller har livsmedelskedjan ändrats av egen kraft; även här är händelsen ett resultat av underförstådda aktiva deltagares agerande. Det ligger dock utanför den här uppsatsens ramar att analysera alternativa "egentliga" agenter för varje liknande konstruktion i artikeln. Dessutom kan det sägas vara ett utmärkande drag inte enbart för mitt material utan för nyhetstexter i allmänhet att låta abstrakta skeenden, som begrepp från ekonomisk och politisk diskurs, stå i fokus genom att ge dem rollen av subjekt. Enligt Holmberg & Karlsson (2013, 113) kan berättande genom materiella processer bidra till att göra innehållet i en text mer konkret. Betydelsen av denna konstruktion för textens eventuellt vinklade budskap ska därför inte överdrivas. Icke desto mindre är det ett sätt att framställa skeenden som självgående och ta fokus från faktiska aktörer. Att låta företeelser som import, konsumtion och priser stå för sig själva kan också antas ge tyngd och seriositet åt texten.

Det finns ett fall av denna typ som jag anser har särskild betydelse för den analyserade textens budskap; vi tittar närmare på det i stycket nedan.

4.1.9 Embargot

Embargot i sig innehar både rollen som förstadedeltagare (grammatiskt subjekt, se avsnittet ovan) och även andra deltagarroller på många ställen i artikeln. Då kan det låta så här:

”Если бы эмбарго не было, наши производители бы чувствовали себя значительно хуже”

”Hade det inte varit för embargot hade våra producenter känt sig mycket värre.”

”Среди позитивных моментов, которые принесло для рыбной отрасли продовольственное эмбарго...”

”Bland de positiva saker som livsmedelsembargot fört med sig för fiskbranschen...”

”Для нашей отрасли продление эмбарго крайне важно”

”För vår bransch är en förlängning av embargot ytterst viktigt.”

Meningarna ovan fokuserar uteslutande på de positiva resultat embargot fört med sig (en mer negativ värdering av embargot tar jag upp i avsnitt 4.2.3). Embargot förekommer i samtliga fall antingen som grammatiskt subjekt eller som attribut till en nominalisering. I det förra fallet konstrueras embargot som en självständig aktör önskvärd för Rysslands ekonomi, konsumenter och producenter. Därtill fränkopplas det den faktiska aktören bakom dess existens. I det senare fallet beror embargots grammatiska roll som attribut på att det förekommer i en mening med ett nominaliserat verb; hade införandet respektive förlängningen av embargot beskrivits som en aktiv handling hade embargot varit ett direktobjekt, men nu har det istället en attributiv, eller beskrivande funktion till ett substantiv, en konstruktion som undgår behovet av att beskriva det som en aktiv handling. Embargots grammatiska funktion är således ytterligare en indikator på hur fokus flyttas från regeringens aktiva handlande.

4.2 Den interpersonella strukturen: attityder

4.2.1 Understrykningar och hyperboler

I artikeln används många understrykningar och hyperboler på ställen där det hjälper till att förstärka ett positivt budskap om importstoppet. Nedan följer några exempel:

”Для отечественных производителей поставленный заслон оказался весьма кстати”

”För de inhemska producenterna har den uppsatta barriären kommit synnerligen lägligt”

”Введение запрета на ввоз говядины, несомненно, положительно отразилось на отечественной индустрии ”

”Införandet av förbudet mot nötköttsimport har otvivelaktigt påverkat den inhemska industrin positivt”

”Российская молочная отрасль от продления санкций только выиграет, считают в союзе. ”Для нашей отрасли продление эмбарго крайне важно”

”Den ryska mjölkbranschen kommer enbart att vinna på en förlängning av sanktionerna, anser man i förbundet. ”För vår bransch är en förlängning av embargot ytterst viktigt””.

”Отечественное производство можно нарастить только за счет системной государственной поддержки”

”Den inhemska produktionen kan vi öka enbart tack vare systematiskt statligt stöd.”

”Для сохранения конкурентоспособности отечественных товаропроизводителей необходима государственная поддержка действующим тепличным комбинатам”

”För bevarandet av de inhemska producenternas konkurrenskraft är det nödvändigt med statligt stöd till verksamma växthuskomplex.”

Understrykningar och hyperboler används oftast för att förstärka budskap om importförbudets positiva följder, samt om vikten av det statliga stödet till livsmedelsproducenterna. För att återknyta till metodkapitlets avsnitt 3.2.1, så tycks *säkerhet* vara den modalitet som genomsyrar yttranden med dessa budskap.

4.2.2 Garderingar och litoteser

Attitydmarkörer av den här typen förekommer endast på ett fåtal ställen i texten. Jag vill dock återge ett par intressanta exempel:

”Правда, это означает, что и цены на прилавках пока будут оставаться на нынешнем, не самом низком уровне”

”Visserligen betyder det att priserna på hyllorna än så länge kommer att stanna på dagens inte helt låga nivå.”

”...ситуацию в молочной индустрии трудно назвать идеальной”

”... situationen i i mjölkindustrin är svår att kalla idealisk.”

I sitt erkännande av negativa konsekvenser av importstoppet kan meningarna ovan tolkas som ett inslag för att balansera och neutralisera en annars i hög grad positiv rapportering om ämnet. Här tonas dock prishöjningen ned genom att prisnivån beskrivs som ’inte den lägsta’. På samma sätt beskrivs situationen för mjölkindustrin i den andra meningen som ’svår att kalla

idealisk'. Vi ser att det är yttranden om embargoets negativa effekter som uttrycks med hjälp av garderingar och litoteser. Jag utvecklar kring de negativt värderande utsagorna i nästa avsnitt.

4.2.3 Värdeord

Artikelns värdeord delar jag in i tre kategorier. Den första är direkta plusord och förekommer ofta för att beskriva själva importstoppet och dess effekter för ryska producenter och konsumenter:

”Введение запрета на ввоз говядины, несомненно, положительно отразилось на отечественной индустрии”

”Införandet av förbudet mot nötköttsimport har otvivelaktigt påverkat den inhemska industrin positivt”

”Среди позитивных моментов, которые принесло для рыбной отрасли продовольственное эмбарго...”

”Bland de positiva saker som livsmedelsembargot fört med sig för fiskbranschen...”

”...запрет на импорт товаров - это благо”

”... förbudet mot varuimport – det är en välsignelse.”

På sina håll framför artikeln även hur ryska producenter och konsumenter drabbats *negativt* av importförbudet. Det är här vi stöter på de direkt negativa värdeorden, eller, med Hellspong & Ledins terminologi, minusorden. Som jag nämnde i avsnitt 4.1.6 är negativt värderande yttranden om producenternas situation så gott som alltid inbäddade i längre satser med överlag positiva budskap, alternativt med det statliga jordbrukarstödet i fokus. Denna tendens tycks gå att se även bland övriga negativa yttranden, även om den inte är genomgående. Jag ger några exempel nedan.

””За прошедший год правительство решило вопрос с обеспечением отрасли 'короткими' заемными средствами”. --- 'Однако сокращение количества крупного рогатого скота (КРС) остается одной из главных проблем сельского хозяйства' --- На вопрос о том, что нужно сделать для того, чтобы производство отечественной говядины стало расти, Денис Черкесов отвечает –

’снизить процентную ставку по кредитам. При этом, по его словам, у российского рынка огромный потенциал.’”

””Under det gångna året har regeringen beslutat i frågan om försörjning till branschen genom korttidslån’. --- ’Dock fortsätter minskningen av mängden nötdjur att vara ett av de viktigaste problemen för jordbruket’. --- På frågan om vad som behöver göras för att produktionen av inhemskt nötkött ska växa svarar Denis Tjerkosov ’sänka den procentuella låneräntan. I så fall, enligt honom, har den ryska marknaden enorm potential””.

””Если бы эмбарго не было, наши производители бы чувствовали себя значительно хуже. Сейчас у них появилось куда больше возможностей доступа в торговые сети. Конечно, это играет нам на руку. Например, в сыроделии мы за этот год нарастили объем производства больше чем на 10 процентов’. --- Но и сейчас ситуацию в молочной индустрии трудно назвать идеальной. Производство сырого молока (сырье для изготовления всей молочной продукции) продолжает снижаться вместе с поголовьем коров. Хотя в последнее время негативные тенденции несколько ослабли.

’Отечественное производство можно нарастить только за счет системной государственной поддержки’, говорит эксперт. В первую очередь, по его словам, нужно решить вопрос с кредитованием сельхозпредприятий.”

”Om det inte vore för embargot, skulle våra producenter känna sig mycket värre. Nu har det visat sig för dem var det finns nya möjligheter för tillträde till handelsnätverk. Självklart spelar det oss i händerna. Till exempel har vi inom osttillverkningen på det här året ökat produktionsmängden med mer än 10 procent’. --- Men även nu är situationen i mjölkindustrin svår att kalla idealisk. Produktionen av mjölkråvara (råvara för tillverkning av alla mjölkprodukter) fortsätter att sjunka tillsammans med antalet kor. Dock har de negativa tendenserna på sista tiden försvagats något.

’Den inhemska produktionen kan ökas enbart tack vare systematiskt statligt stöd’, säger experten. I första hand, enligt honom, måste man besluta frågan om creditsystem för jordbruksföretag.”

”...сокращение импорта привело к росту цен на сырье, которые пока не удалось остановить”

”... importminskningen har lett till en prisökning på råvaror, vilket hittills inte gått att stoppa.”

”...для рыбопереработчиков продовольственное эмбарго принесло пока скорее отрицательный результат”

”... för fiskförädlarna har livsmedelsembargot än så länge snarare fört med sig ett negativt resultat”

”После снижения курса рубля ситуация с поставками сырья на российский берег ухудшилась”

”Efter sänkningen av rubelkursen har situationen för råvaruleveranser till den ryska kusten förvärrats.”

En genomgående tendens för de mer negativt värderande utsagorna är de icke-animata förstadedeltagarna i satserna. Detta gäller för 9 av de 12 meningar och stycken jag bedömt som negativt värderande. Det kan tolkas som en ovilja att belysa samband mellan aktiva handlingar och negativa resultat. På flera ställen - exempelvis de två sistnämnda meningarna ovan - är dessa subjekt nominaliseringar av verb som betecknar resultativa handlingar. I den sista meningen, som består av en huvud- och en bisats, tillämpas både nominalisering och en opersonlig konstruktion.

Den tredje kategorin värdeord är sådana som tycks förmedla nationalistiska värderingar. Här handlar det alltså inte om värdeladdningar hos orden i sig, utan om förmodade konnotationer dessa ord kan ha. Det vanligast förekommande exemplet är *отечественный*, ’fosterländsk’, ’inhemsk’, som används i uttryck som *Для отечественных производителей* (’För inhemska/fosterländska producenter’) och “...отразилось на отечественной индустрии” (’... har påverkat den inhemska/fosterländska industrin’). Det är visserligen ett vanligt förekommande ord för neutralare uttryck som just ’inhemsk’, vilket även Norstedts ryska ordbok (2006, 399) ger exempel på, men med tanke på att värdeneutrala ord som exempelvis *внутренний* (’inhemsk’) hade kunnat förmedla samma betydelse men inte alls förekommer i texten, bedömer jag att det ligger en värdering i ordet *отечественный*.

Det finns ytterligare formuleringar som visar dylika tendenser. Exempel är *антироссийские санкции* (’antiryska sanktioner’) och *санкции против России* (’sanktioner mot Ryssland’), där betoningen ligger på en opposition mellan Ryssland och EU. I detta uttryck av nationalkänsla kan textjaget, genom skapandet av en gemensam antagonist, sägas vilja skapa ett *vi* med textduet.

5. Avslutande analys

Utifrån Hellspong & Ledins metod för textanalys har jag, med fokus på den ideationella och interpersonella strukturen, studerat hur en artikel i *Rossijskaja Gazeta* värderar det ryska importförbudet av livsmedel från bland annat EU.

På den ideationella strukturnivån har jag analyserat förekomsten av olika processtyper och deltagarroller i syfte att ta reda på vilka skeenden som lyfts fram respektive tonas ned och hur olika deltagare i texten framställs och värderas.

På den interpersonella strukturnivån har jag analyserat attityder i form av värdeord, understrykningar och garderingar. Detta i syfte att undersöka vilka värderingar avsändaren vill förmedla och vilken inställning den har till sina egna utsagor.

Min övergripande slutsats är att importförbudet med hjälp av dessa språkliga element framställs som något i huvudsak positivt för Ryssland.

Nedan följer en sammanfattning av mina slutsatser.

I enlighet med teorin om framing som redogjordes för i uppsatsens teoridel förmedlar den analyserade artikeln information om det ryska importstoppet inom ramarna för en bestämd uppfattning om det: uppfattningen att det i stort har medfört positiva följder för det ryska folket och de ryska livsmedelsproducenterna. Det fokus på aktiv framing som frame analysis tagit på senare år kan i hög grad appliceras på uppsatsens utvalda artikel, då mycket tyder på ett aktivt språkligt arbete för att få fram önskad förmedling av situationen. Hur texten tas emot av läsarna beror också på hur just deras frame ser ut. Här är det viktigt att ha i åtanke Hellspong & Ledins hypotes om värde- och värderingsuttryckens gemenskapsbekräftande effekt: med rätt publik - med rätt frame - får ett givet uttryck med större sannolikhet önskat genomslag och ökar förtroendet hos mottagarna.

En nyckelfaktor bedömer jag vara just tidningens tilltänkta, och till stor del troligen faktiska, målgrupp: de konservativt lagda läsarna. I tidningens egen presentation redogörs inte närmare för vad som menas med "konservativ" i beskrivningen av deras typiska läsare. Med tanke på den relativt begränsade upplagan är det också osäkert huruvida de faktiska läsarna utgör ett representativt urval av den konservativt lagda delen av befolkningen. Det kan dock ses som ett av den egna redaktionen önskvärt epitet på tidningens idealläsare, eller tilltänkta målgrupp.

Med den här uppsatsens teoretiska utgångspunkt kan det hävdas att situationen beskrivs inom de ramar som avgränsar en verklighetsbild som delas, eller förväntas delas, med läsarna.

I det aktuella fallet kan det exempelvis handla om element som förstärker den nationalistiska tonen i texten. Det är rimligt att anta att de uttrycken skulle ha positiva konnotationer hos textens mottagare och bidra till att förstärka den positiva värdering av situationen som artikeln tycks vilja förmedla.

Att analysera artikelns deltagarroller har bidragit till en förståelse för det förtroende den sökt etablera för sitt budskap. Att så stor del av artikeln tagits upp av vad som utges för att vara direkta citat av branschföreträdare och experter har jag bedömt vara av stor vikt för artikelns trovärdighet, och har sannolikt varit ett högst medvetet drag. Ett viktigt element i artikelns förtroendeskapande har också varit dess konstruktioner av textdeltagarnas inbördes relationer. Artikeln tycks vilja stärka en nationalkänsla genom att förmedla två sinsemellan motsatta bilder av Ryssland och EU. Situationen framställs i stort som positiv för Ryssland. Det görs delvis genom att hävda positiva attityder gentemot importstoppet hos både inhemska producenter och konsumenter. Det ges även en bild av strävsamma och hårt arbetande livsmedelsproducenter, en bild som förstärks ytterligare av kontrasten med den offerbild som målas upp av deras europeiska motsvarigheter. Å andra sidan ges producenterna även en passiv roll, där de ofta har rollen som status eller upplevare i tillstånd och mentala processer. Deras situationer, tankar och åsikter tycks användas som en kanal för att framställa importstoppets följder som positiva. RG tycks utöva en diskursiv makt över situationen genom att informera om hur bönderna känner och hur deras behov ser ut. Dessutom ges bilden av att de står i beroendeställning till staten genom att betona nödvändigheten i det ekonomiska stöd som staten erbjuder dem. I dessa sammanhang har staten rollen som agent i aktiva handlingar.

Själva införandet av embargot undviker artikeln emellertid konsekvent att uttrycka som agentiv handling genom att istället omtala det genom nominaliseringar och particip. Ett sådant formuleringssätt tyder på en vilja att tona ned kopplingarna mellan agenten och resultatet, med andra ord regeringen och embargot. Artikeln framhäver regeringens positiva gärningar och tonar ned de potentiellt negativa. Det indikerar en diskrepans mellan avsändarens faktiska attityd till situationen och det budskap som tycks vilja förmedlas: i de passiva formuleringarna finns ett erkännande av beslutets negativa konsekvenser till vilka man undviker att peka ut en

ansvarig, samtidigt som det finns ett behov av att förankra en positiv attityd till beslutet bland textens mottagare, vilka berörs av beslutet i rollen som konsument.

Med tanke på artikelns betonande av motsättningen mellan Ryssland och EU samt de nationalistiska tendenser som kan anas i ordvalen har det varit relevant att undersöka hur textens deltagare på EU-sidan framställs. Min slutsats är att dessa ges en överlag negativ framställning i artikeln. Detta görs genom att betona de europeiska makthavarnas aktiva handlande i beslutet om sanktioner mot Ryssland, och dessa skuldbeläggs för det ryska svaret med importförbud. Denna bild förstärks även genom värderande uttryck som framställer det europeiska beslutsfattandet som antiryskt och betonar motsättningarna mellan EU och Ryssland. De europeiska livsmedelsproducenterna skildras i en offerposition som tycks förstärkas i kontrast till de ryska motsvarigheternas positiva sinnelag och egenskaper. Det tycks vara ett splittrat EU som beskrivs i artikeln, vilket står i skarp kontrast till den enighet som artikeln vill påstå råder mellan den ryska regeringen och landets livsmedelsproducenter.

Det samband mellan textens mikro- och makro-nivå, eller mellan dess textuella element och ideologiska bakgrund, som redogjordes för i uppsatsens teoridel, kan med andra ord utläsas även i mitt analyserade material. Genom direkt värderande ord förmedlas en positiv bild av den aktuella situationen. Den bilden förstärks genom förekomsten av understrykande uttryck som förstärker bilden av avsändarens egen tilltro till de positivt värderande utsagorna. Även genom värdeord med förmodat ideologiska konnotationer kan en motivering till situationens positiva följder genom hänvisning till nationalvärderingar utläsas. Processanalysen har visat att artikeln genom att välja vissa typer av processer i samband med vissa händelser och vissa deltagare kunnat vinkla händelsen på ett sätt som gynnar den egna inställningen till ämnet.

Det är dock inte en ensidigt positiv bild som förmedlas av situationen. Analysen visar emellertid att åtgärder vidtas för att tona ned de negativt värderande inslagen. För det första mildras de negativa uttrycken i sig. För det andra förekommer dessa utsagor ofta inbäddade i längre satser där fokus istället hamnar på ett annat, mer positivt laddat budskap.

Det är inte oväntat att situationen vinklas på det här sättet i RG: tidningen ges ut av den ryska regeringen, vilken torde ha ett intresse av en gynnsamt vinklad rapportering om följderna av sina egna beslut. Enligt de teoretiska utgångspunkter som presenterades i uppsatsens kapitel 2 är just den typ av grammatisk analys som jag tillämpat ett sätt att uppenbara den sortens

maktutövande bakom massmedial text. Den analyserade artikeln kan, som påvisats i den här uppsatsens redovisningsdel, ses som en propagandakanal för den ryska regeringen. Artikeln tycks vara ålagd att leverera en saklig rapport om läget - det tycks dock inte hindra användandet av ett värderande språk och en gynnsam vinkling av skribentens eller skribenternas uppdragsgivare. En sådan praxis tycks följa den journalistiska tradition Arutunyan beskriver samt det maktupprätthållande som många medieforskare, bland andra Deacon et al., menar utövas i massmedia (se kapitel 2).

Avsikten med denna uppsats har, som jag nämnde i inledningen, inte varit att värdera sanningshalten i den analyserade artikeln innehåll, utan att genom analys av specifika lingvistiska element undersöka hur det aktuella ämnet framställs och värderas. Jag anser mig genom min språkliga analys ha kunnat påvisa en övervägande positiv och möjligen partisk rapportering om embargots följder.

Jag nämnde även hur mitt material inte är tillräckligt omfattande för att kunna användas som grund till generella slutsatser kring rysk media. Däremot menar jag att mina slutsatser överensstämmer med den för frame- och diskursanalys grundläggande teorin om massmedia som maktverktyg och propagandakanal. De avspeglas även i Arutunyan beskrivning av tendensen till ideologiskt färgad nyhetsrapportering inom rysk media. Denna bedömning kan därför användas som stöd för mina egna iakttagelser av just denna tendens i mitt analyserade material.

6. Källor

Arutunyan, Anna (2009). *The Media in Russia (National Media)* [Elektronisk resurs]. Open University

Deacon, David. (red.) (2007). *Researching communications: a practical guide to methods in media and cultural analysis*. 2. ed. London: Hodder Arnold

Dagens Nyheter (2014). *Rysk bojkott av svenska livsmedel*. <http://www.dn.se/arkiv/ekonomi/rysk-bojkott-av-svenska-livsmedel/> Hämtad 2016-05-10

Entsiklopedija russkogo jazyka. *Semantitjeskij sintaksis*. <http://ruskiyyazik.ru/807/> Hämtad 2016-05-09

Hellspong, Lennart (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur

Hellspong, Lennart & Ledin, Per (1997). *Vägar genom texten: handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur

Holmberg, Per & Karlsson, Anna-Malin (2013). *Grammatik med betydelse: en introduktion till funktionell grammatik*. Uppsala: Hallgren & Fallgren

Karpenko, Elena (2004). *Funksionalno-semantitjeskij potentsial polnogo pritjastija v sovremennom russkom jazyke*, Diss. (referat). Rossijskij universitet druzhby narodov.

Norstedts ryska ordbok: rysk-svensk, svensk-rysk : [141.000 ord och fraser] = Russkij slovar' izdatel'stva "Norstedts" : russko-švedskij, švedsko-russkij. 1. uppl. (2006). Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Padutjeva, E.V. (2009). Leksitjeskaja aspektualnost i klassifikatsija predikatov po Maslovu-Vendleru. *Voprosy jazykoznanija*. No 6.

Rossijskaja Gazeta. *About the newspaper*. <http://rg.ru/about/> Hämtad 2016-04-21

Rossijskaja Gazeta (2014). Указ Президента Российской Федерации от 6 августа 2014 г. N 560 "О применении отдельных специальных экономических мер в целях обеспечения безопасности Российской Федерации". <http://rg.ru/2014/08/07/sankcii-dok.html> Hämtad 2016-05-21

Правительство России (2015). О мерах по реализации Указа Президента России «О продлении действия отдельных специальных экономических мер в целях обеспечения безопасности Российской Федерации». <http://government.ru/docs/18622/> Hämtad 2016-05-21

Shmeleva, Tatjana (1988) *Семантический синтаксис. (Semantisk syntax)*. Текст лекций. Красноярский университет.
http://fileskachat.com/file/34225_4135669e6239b58f3144a82e1859432f.html

Svenska Dagbladet (2015). *Sanktionerna sätter hård press på rysk ekonomi*.
<http://www.svd.se/sanktionerna-satter-hard-press-pa-rysk-ekonomi/om/sanktionerna-mot-ryssland> Hämtad 2016-05-10

Wade, Terence Leslie Brian (2000). *A comprehensive Russian grammar*. 2. ed. rev. and expanded Malden, MA: Blackwell Publishers

Bilaga 1

Запретный плод созрел

Как в России справляются с замещением импорта через год после введения продовольственного эмбарго

Завтра, 6 августа, исполняется ровно год со дня введения запрета на ряд импортного продовольствия в ответ на антироссийские санкции. Для отечественных производителей поставленный заслон оказался весьма кстати: они получили новые возможности для расширения своего производства.

Потребители тоже почувствовали вкус к родным продуктам. Опросы социологов показали, что подавляющее большинство россиян поддерживают эмбарго на импортную еду.

"Российская газета" вместе с участниками отечественного продовольственного рынка, продавцами и рестораторами выяснила, как изменилась за год пищевая цепочка по всем запрещенным к ввозу видам продовольствия.

Мясо

Введение запрета на ввоз говядины, несомненно, положительно отразилось на отечественной индустрии, говорит исполнительный директор Национального союза производителей говядины Денис Черкесов.

По его словам, импорт говядины за год, прошедший с момента введения эмбарго, сократился примерно на 50 процентов. Правда, дело тут не только в введении непосредственного запрета на ввоз мяса из стран, поддержавших санкции против России, но и в том, что импорт во многих случаях стал экономически нецелесообразным из-за роста курса доллара по отношению к рублю.

За прошедший год правительство решило вопрос с обеспечением отрасли "короткими" заемными средствами, указывает эксперт. "Мы нормально засеялись и теперь полностью обеспечены кормами", - говорит собеседник "РГ". Проблема остается в "длинных" деньгах, которые направляются на инвестиции. На эти цели требуется намного больше средств.

Однако сокращение количества крупного рогатого скота (КРС) остается одной из главных проблем сельского хозяйства. "Мясное скотоводство с 2009 по 2013 годы давало ежегодную прибавку на 8-10 процентов, - указывает представитель отрасли. - Но производство говядины в молочном скотоводстве снижается, как и общее поголовье КРС в России". На вопрос о том, что нужно сделать для того, чтобы производство отечественной говядины стало расти, Денис Черкесов отвечает - снизить процентную ставку по кредитам. При этом, по его словам, у российского рынка огромный потенциал.

Потребление мяса в последнее время несколько сократилось. "И даже если оно вернется на прежний уровень, производителям нужно будет наращивать выпуск прежними темпами еще около пяти лет, чтобы мы заместили выпавший объем импорта, и более десяти лет, чтобы полностью удовлетворяли собственные потребности в говядине", - считает представитель отраслевого союза.

Правда, это означает, что и цены на прилавках пока будут оставаться на нынешнем, не самом низком уровне.

Молоко и молочные продукты

"Если бы эмбарго не было, наши производители бы чувствовали себя значительно хуже. Сейчас у них появилось куда больше возможностей доступа в торговые сети. Конечно, это играет нам на руку. Например, в сыроделии мы за этот год нарастили объем производства больше чем на 10 процентов", - говорит председатель правления Национального союза производителей молока (Союзмолоко) Андрей Даниленко.

С четверга "санкционные" продукты, попавшие в страну в обход запрета, начнут уничтожать на границе.

Но и сейчас ситуацию в молочной индустрии трудно назвать идеальной. Производство сырого молока (сырье для изготовления всей молочной

продукции) продолжает снижаться вместе с поголовьем коров. Хотя в последнее время негативные тенденции несколько ослабли.

Отечественное производство можно нарастить только за счет системной государственной поддержки, говорит эксперт. В первую очередь, по его словам, нужно решить вопрос с кредитованием сельхозпредприятий.

"За прошедший год Россельхозбанк получил всего 10 миллиардов рублей в качестве докапитализации. Это те деньги, которые идут в качестве кредитов в сельское хозяйство. По-хорошему только через этот канал государство должно вложить как минимум 200-300 миллиардов рублей в ближайшее время. Если эти средства попадут в виде "длинных" денег в сельское хозяйство, это будет ощутимо. Производство сельхозпродукции сразу пойдет в гору", - рассуждает Даниленко. Для сравнения, только молочная отрасль ежегодно выплачивает в бюджет около 200 миллиардов рублей в виде налогов.

Сейчас проблема заключается в том, что банки, кредитующие сельское хозяйство, вынуждены брать короткие и дорогие "коммерческие" деньги. И занимать их аграрному сектору экономики. Но там эти деньги не могут "перевариться". Сроки окупаемости проектов слишком велики.

Российская молочная отрасль от продления санкций только выиграет, считают в союзе. "Для нашей отрасли продление эмбарго крайне важно. Отрасль слишком инертная, для того чтобы добиться существенных результатов, требуется не один год", - указывает Даниленко.

Овощи

"После того как Россия применила ответные меры в отношении стран, которые ввели против нас санкции, положение фермеров в этих странах ухудшилось. Им стало труднее реализовывать свою продукцию, они устраивают забастовки, требуя у руководства страны отмены санкций, которые ввели против России, или компенсировать понесенные убытки", - рассуждает гендиректор ассоциации "Теплицы России" Наталья Рогова.

По данным ассоциации, после введения санкций на ввоз овощной продукции из европейских стран увеличились поставки на российский рынок овощей из Турции, Ирана, Белоруссии и Азербайджана.

Российское правительство в этом году расширило поддержку аграриев. Был утвержден новый вид субсидий - на возмещение прямых понесенных затрат на создание и модернизацию объектов агропромышленных комплексов. Государство возмещает инвесторам 20 процентов стоимости построенных объектов.

Как и в других секторах сельского хозяйства, производители овощей закрытого грунта пострадали от сокращения доступа к кредитам. "Сейчас ставка по кредитам составляет до 20-23 процентов годовых. При таком ее уровне дальнейшее строительство новых тепличных комплексов оказывается под вопросом", - говорит представитель ассоциации.

К принятому решению о продлении продовольственного эмбарго еще на год в "Теплицах России" относятся положительно. "Инвесторы с уверенностью будут вкладывать денежные средства на строительство тепличных комплексов, а "тепличники" будут стремиться увеличивать производство овощной продукции. Ассортимент овощей практически не изменился, но на прилавках торговых сетей появилось больше отечественных овощей", - указывает Рогова.

"В случае отмены эмбарго необходимо предусмотреть возможность введения квот на ввоз импортных овощей во внесезонный период, в противном случае отечественные производители овощной продукции могут оказаться в неравных конкурентных условиях", - добавляет она.

Для сохранения конкурентоспособности отечественных товаропроизводителей необходима государственная поддержка действующим тепличным комбинатам, как это делается во всем мире, считают представители индустрии. Например, в Европе на квадратный метр площади теплиц государство предоставляет субсидию в 11 евро.

Рыба

Среди позитивных моментов, которые принесло для рыбной отрасли продовольственное эмбарго, - концентрация внимания органов власти на проблемах рыбохозяйственного комплекса, говорит президент "Рыбного союза" Сергей Гудков.

"Это нужно для того, чтобы маховик рыбной отрасли, раскрученный в сторону сырьевого экспорта, повернуть в сторону развития экономики добавленной стоимости, повысить вклад отрасли в ВВП страны. А это и вопросы распределения квот на вылов, совершенствование механизмов пограничного, ветеринарного контроля, налаживание инфраструктуры по приемке рыбы на берегу", - указывает он. В качестве примера представитель индустрии приводит проведенный впервые в нынешнем году фестиваль русской рыбы в Москве.

Впрочем, для рыбопереработчиков продовольственное эмбарго принесло пока скорее отрицательный результат. В Рыбном союзе указывают на снижение покупательной способности населения, что приводит к уменьшению объемов выпускаемой продукции, росту издержек у производителей. "Некоторые из них пытаются компенсировать для себя это снижением качества продукции, что особенно заметно в розничной торговле, в частности в переработанной рыбе лососевых пород. Например, семги и форели", - говорит Сергей Гудков.

Кроме того, сокращение импорта привело к росту цен на сырье, которые пока не удалось остановить. "Так, дальневосточный лосось в этом году еще прибавит в цене, несмотря на пятидесятипроцентный рост стоимости сырья в прошлом году, при том что объемы вылова прогнозируются на уровне 2014-го года", - прогнозирует эксперт.

После снижения курса рубля ситуация с поставками сырья на российский берег ухудшилась, основные объемы трески идут на экспорт, а российские рыбопереработчики вынуждены покупать сырье по более высоким ценам по сравнению со своими конкурентами в Норвегии и Португалии.

Хотя в целом для рыбной отрасли ситуация не столь однозначна. "Производители перестраиваются: уже сегодня на потребительском рынке мы наблюдаем на прилавках магазинов увеличение доли дальневосточного "дикого" лосося (нерка, кета, горбуша, кижуч), успешно замещающего норвежскую и чилийскую рыбу, интересной продукции северных рек (омуль, муксун, сиг и другие).

Такая перестройка дается нелегко, ведь рыбная переработка - все-таки низкомаржинальная отрасль, поэтому сколько компаний сумеют выжить в этих условиях - большой вопрос", - рассуждает собеседник "Российской газеты".

Торговля

"Когда были введены специальные экономические меры, производители, поставщики и торговые сети поставили перед собой три основные задачи: не допустить дефицита продуктов; не допустить необоснованного роста цен или резкого понижения качества; и увеличить долю отечественных товаров на полках магазинов, - вспоминает директор по развитию ассоциации производителей и поставщиков продовольственных товаров "Руспродсоюз" Дмитрий Востриков. - Подводя итоги года, можно сказать, что это удалось. Торговые сети двинулись навстречу производителям: доля присутствия отечественных товаров увеличилась до 10 процентов в зависимости от категории, расширился ассортимент российских поставщиков".

В ассоциации фиксируют увеличение производства российских сыров, а также мясных и кондитерских изделий. Кроме того, выросший спрос со стороны торговых организаций вдвое сократил потери сезонных овощей на полях.

"Процесс импортозамещения двинулся: текущие показатели задали вектор движения в сторону независимости от продуктового импорта. Ряд производителей пересмотрели свои производственные процессы: запустили инвестиционные проекты по расширению, реконструкции или строительству новых мощностей. Однако важно понимать, что год или два - слишком небольшой период, для того чтобы полностью заместить выпавшие объемы", - говорит отраслевой эксперт.

Кафе и рестораны

"Что касается сокращения поставок продовольственной продукции, поставщики довольно быстро переориентировали свои каналы, - рассуждает о последствиях введения продовольственного эмбарго президент Федерации рестораторов и отельеров Игорь Бухаров. - К нам (в рестораны. - "РГ") теперь поставляют продукцию из ряда стран Ближнего Востока, Севера и Юга Африки, Южной Америки. Нельзя сказать, что в этой части все плохо. Хотя часть предпринимателей, действительно, ушла с рынка. На ее место заступили другие".

Сложившаяся ситуация приводит к изменениям на отечественном рынке, говорит он. Как во всем, есть что-то хорошее и что-то плохое. Но в целом это можно описать так - "иначе". На российском рынке общепита сейчас набирает силу популярный на западе формат "монопродуктовых" заведений: чебуречных, бургерных, фалафельных, пельменных и так далее.

Кроме того, активизируются российские поставщики. "Мы давно говорим, что хорошо бы сделать новую региональную кухню России. Основой для которой, конечно, должны быть местные продукты. Если мы хотим быть конкурентными на мировом рынке, мы должны развивать производство своих продуктов. Когда туристы приезжают, они хотят попробовать именно местную кухню", - говорит Игорь Бухаров.

И в этом отношении запрет на импорт товаров - это благо, указывает эксперт. Сельскохозяйственные организации имеют довольно длинные производственные циклы. Правда, пока отечественные производители не дотягивают по качеству до иностранных, признает собеседник "Российской газеты". Но зато им все же есть куда стремиться.

"Например, по говядине один из крупнейших российских холдингов закрыл вопрос по стейк-хаусам. Был большой вопрос - сможем ли мы обойтись собственным мясом. Но есть и другие примеры. Взять баранину. Наши производители говорят - бери целого барана. Но его, например, может взять ресторан кавказской кухни. Они знают, как все использовать: от корейки до почек. А ресторан, которому нужна, например, только одна корейка, не может себе позволить купить барана. Но производитель не соглашается продавать отруба", - рассказывает Игорь Бухаров.

Опрос

87 процентов россиян поддержали продление запрета на ввоз в Россию продуктов из стран Евросоюза, США, Австралии, Канады и Норвегии. Это показал июньский опрос, проведенный Фондом общественного мнения.

В России пора создавать новую региональную кухню, основой для которой станут местные продукты

Напомним, Россия 25 июня приняла решение продлить свое продовольственное эмбарго на год. Почти треть из тех, кто поддержал это решение, считают, что вето необходимо для поддержки российских производителей. Каждый десятый респондент называет свои продукты более полезными, чем импортные.